

РОЗДІЛ 1

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ.

ПОНЯТТЯ, ПРАВОВА ОСНОВА, ПРИНЦИПИ ТА СУБ'ЄКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ

1.1. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду

Юрисдикція є правовим параметром діяльності МКС з позицій предметної юрисдикції (*ratione materiae*), меж дії РС в часі (*ratione temporis*), територіальної юрисдикції МКС (*ratione loci*), а також осіб, які підпадають під його юрисдикцію (*ratione personae*)¹. Різновиди юрисдикції МКС:

ПРЕДМЕТНА юрисдикція МКС обмежується найбільш тяжкими злочинами, які викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, а саме: а) злочин геноциду; б) злочини проти людяності; с) воєнні злочини; d) злочин агресії (ст. 5 РС).	ЧАСОВА Суд має юрисдикцію тільки стосовно злочинів, вчинених після набрання чинності Статутом. Якщо будь-яка держава стає учасницею Статуту після набрання ним чинності, Суд може здійснювати свою юрисдикцію лише стосовно злочинів, вчинених після набрання чинності цим Статутом для цієї держави, якщо тільки ця держава не зробила заяву про визнання юрисдикції МКС (ст. 11 РС)
ТЕРИТОРІАЛЬНА Суд може здійснювати свою юрисдикцію, якщо одна або декілька зазначених нижче держав є учасницями РС або визнали юрисдикцію РС: держава, на території якої мало місце відповідне діяння, або, якщо злочин було вчинено на борту морського чи повітряного судна, держава реєстрації цього морського або повітряного судна.	ПЕРСОНАЛЬНА МКС може здійснювати свою юрисдикцію, якщо одна або декілька зазначених нижче держав є учасницями РС або визнали юрисдикцію РС: держава, громадянином якої є особа, яку обвинувачують у вчиненні злочину (ст. 12 РС).

¹ Щербань Є. В. Принцип комплементарності як конституційно-правова засада імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в національне законодавство України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 3 (108). С. 62.

Крім того, МКС може здійснювати свою юрисдикцію, якщо ситуація, в якій імовірно було вчинено один або декілька таких злочинів, передана Прокурору Радою Безпеки, яка діє відповідно до Глави VII Статуту Організації Об'єднаних Націй (ст. 13 РС). У цьому випадку юрисдикція поширюється і на ситуації вчинення злочинів громадянами цих держав за кордоном, а також на території третіх держав ² .	Крім того, МКС може здійснювати свою юрисдикцію, якщо ситуація, в якій імовірно було вчинено один або декілька таких злочинів, передана Прокурору Радою Безпеки, яка діє відповідно до Глави VII Статуту Організації Об'єднаних Націй (ст. 13 РС). У цьому випадку юрисдикція поширюється і на ситуації вчинення злочинів громадянами цих держав за кордоном, а також на території третіх держав ³ .
---	---

Комплементарний (доповнюючий) характер юрисдикції. Цей аспект підкреслено вже у преамбулі до РС формулюванням «МКС ... доповнює національні системи кримінального правосуддя». Комплементарність є фундаментальним принципом, на якому будується кореляція правових порядків Міжнародного кримінального суду і держав-учасниць Статуту. Принцип додатковості встановлює, що юрисдикція МКС вводиться тільки у тому випадку, коли національні правові системи не можуть чи не бажають здійснювати юрисдикцію. Таким чином, у випадках збігу юрисдикцій між органом національної юстиції й Міжнародним кримінальним судом, перший з них має пріоритет. Міжнародний кримінальний суд не ставить за мету підміняти національні суди та діє тільки тоді, коли вони не діють⁴. Цей підхід розкривається і надалі, зокрема, у ст. 17 РС: Суд постановляє, що справа не може бути прийнятою до провадження у випадках, коли:

а) у цій справі здійснюється розслідування або кримінальне переслідування державою, яка має юрисдикцію щодо неї, за винятком випадків, коли ця держава не бажає або не здатна належним чином здійснювати розслідування або кримінальне переслідування;

² Гутник В. Міжнародний кримінальний суд : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 54–55.

³ Там само.

⁴ Попко В. В. Принцип комплементарності у міжнародному кримінальному праві. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5899ffe7-0f02-4eba-82ed-35a98c0a4635/content> С. 167.

б) державою, яка має юрисдикцію щодо такої справи, вже було проведено розслідування, і ця держава вирішила не здійснювати кримінального переслідування щодо відповідної особи, за винятком випадків, коли таке рішення стало результатом небажання або нездатності держави належним чином здійснювати кримінальне переслідування;

с) відповідну особу вже було засуджено за поведінку, яка є предметом цієї заяви, і проведення судового розгляду Судом не дозволяється згідно з пунктом 3 статті 20;

д) справа не є достатньо серйозною, щоб виправдати подальші дії з боку Суду.

Водночас, МКС має переконатися в тому, що він має юрисдикцію стосовно будь-якої справи, яка перебуває на його розгляді, і юрисдикція або прийнятність можуть оспорюватися згідно зі ст. 19 РС.

Отже, комплементарність може виявлятися у різних формах: надання експертизи та підтримки для зміцнення національного потенціалу; обміні інформацією та доказами з національними органами влади на підтримку судових процесів; спільних слідчих операціях для посилення зусиль у напрямку забезпечення правосуддя; використанні криміналістичної експертизи для спільної користі; обміні фінансовою інформацією з метою відстеження активів та виявлення фінансових потоків; проведенні стратегічних консультацій щодо відбору справ, визначення пріоритетів та розподілу відповідальності⁵.

Офіс Прокурора МКС забезпечує, щоб справи, відібрані для розслідування та кримінального переслідування, підпадали під юрисдикцію Суду; щоб вони були прийнятними з точки зору комплементарності та серйозності; і, в принципі, щоб вони не суперечили інтересам правосуддя. Він відбирає справи для розслідування та судового переслідування з огляду на тяжкість злочинів, ступінь відповідальності ймовірних порушників та потенційні звинувачення. Вага кожного критерію залежатиме від фактів та обставин кожної справи

⁵ Policy on complementarity and cooperation. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-04/2024-comp-policy-eng.pdf>

і кожної ситуації, а також від стадії розробки гіпотези справи та розслідування⁶. При цьому, навіть якщо Прокурор МКС вирішить не розпочинати розслідування, Офіс усе одно може надавати відповідну підтримку та співпрацювати з внутрішніми розслідуваннями та судовими переслідуваннями за злочини, передбачені РС, або будь-які інші серйозні злочини за національним законодавством. Дійсно, з огляду на необхідні обмеження щодо кількості розслідувань, які Офіс може ефективно проводити одночасно, заходи взаємодоповнюваності та співпраці можуть бути особливо доречними в таких ситуаціях⁷.

Визнання Україною юрисдикції МКС. Україна підписала РС 20 січня 2000 року. Через висновок Конституційного Суду України⁸ ратифіковано його не було до 2024 року.

РС передбачає можливість визнання юрисдикції без ратифікації за ч. 3 ст. 12: якщо, відповідно до пункту 2, вимагається визнання юрисдикції державою, яка не є учасницею цього Статуту, ця держава може шляхом подання заяви Секретареві визнати здійснення Судом юрисдикції стосовно відповідного злочину. Це положення тлумачиться так, що воно дозволяє Суду здійснювати юрисдикцію, якщо держава, яка не є учасницею Конвенції, робить заяву «щодо відповідного злочину», вчиненого на її території або одним з її громадян⁹.

Україна у 2014 та 2015 роках використала це положення та визнала юрисдикцію МКС *ad hoc*.

Положення заяв Верховної Ради України та повідомлень викладено у таблиці:

⁶ Policy paper on case selection and prioritisation. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/20160915_OTP-Policy_Case-Selection_Eng.pdf

⁷ Policy on complementarity and cooperation. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-04/2024-comp-policy-eng.pdf>

⁸ Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11 липня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>

⁹ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 684.

<i>Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року (від 25 лютого 2014 року № 790-VII)</i> Верховна Рада України цією Заявою: 1. Визнає відповідно до пункту 2 статті 11 та пунктів 2, 3 статті 12 Римського статуту юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів, що мали місце в Україні у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року. 2. Звертається до Міжнародного кримінального суду про встановлення винних у скоєнні злочинів проти людяності, передбачених статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, та притягнення до кримінальної відповідальності Януковича Віктора Федоровича – екс-Президента України, екс-Генерального прокурора України Пшонки Віктора Павловича, екс-Міністра внутрішніх справ України Захарченка Віталія Юрійовича та інших посадових осіб, які видавали та виконували явно злочинні накази, які можуть бути встановлені прокурором Міжнародного кримінального суду.	<i>повідомлення Посольства України в Королівстві Нідерланди від 9 квітня 2014 року¹⁰</i> Україна визнає юрисдикцію МКС з метою встановлення, притягнення до відповідальності та судового розгляду щодо осіб – виконавців і співучасників діянь, учинених на території України в період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року. Україна визнає здійснення юрисдикції МКС на підставі Заяви Верховної Ради України. Заява набрала чинності 25 лютого 2014 року і прийнята на невизначений строк. <u>У повідомленні немає вказівки на коло злочинів та коло суб'єктів, на відміну від Заяви.</u>
---	--

¹⁰ URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/997/declarationRecognitionJurisdiction09-04-2014.pdf>

<i>Заява Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» (від 4 лютого 2015 року № 145-VIII)</i> Верховна Рада України цією Заявою: визнає відповідно до пункту 2 статті 11 та пунктів 2, 3 статті 12 Римського Статуту юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо скоєних злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян, починаючи з 20 лютого 2014 року і по теперішній час.	<i>повідомлення Міністерства закордонних справ України від 8 вересня 2015 року</i>¹¹ відповідно до пункту 3 статті 12 РС МКС Україна визнає юрисдикцію МКС з метою встановлення, притягнення до кримінальної відповідальності та здійснення правосуддя щодо осіб – виконавців і співучасників діянь, учинених на території України, починаючи з 20 лютого 2014 року. Ця Заява є безстроковою та набирає чинності з моменту її підписання. У зв'язку з цим Україна зобов'язується співпрацювати з МКС без зволікань і без будь-яких винятків відповідно до положень Розділу IX РС. <u>У повідомленні немає вказівки на коло злочинів та коло суб'єктів, на відміну від Заяви</u>
---	---

У доктрині виокремлено низку проблем визнання юрисдикції МКС Україною з урахуванням відмінностей між документами Верховної Ради України та відповідними повідомленнями і їх змістом¹². У контексті обмежень юрисдикції важливо звернути увагу на таке:

– дискреція держав може бути обмежена сферою юрисдикції *ratione temporis*. Зокрема, держави можуть вказати початкову дату або конкретну ситуацію, протягом якої Суд

¹¹ URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/iccdocs/other/Ukraine_Art_12-3_declaration_08092015.pdf#search=ukraine

¹² Сенаторова О. В. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо ситуації збройного конфлікту в Україні. *Римський статут Міжнародного кримінального суду: проблеми імплементації до національного законодавства України* : матеріали дискусійної панелі IV Харківського міжнародного юридичного форуму / редкол. : В. Я. Тацій (гол.), Ю. В. Баулін, М. В. Шепітько та ін. Харків, 2021. С. 57; Тропін З., Короткий Т., Назарчук І. Чи все так однозначно з юрисдикцією Міжнародного

матиме юрисдикцію. Однак навіть у таких випадках «відповідні часові рамки розслідування, якщо воно буде санкціоноване, визначатимуться Палатою на підставі запиту Прокурора та супровідних матеріалів, а також заяв потерпілих відповідно до статті 15 Статуту»¹³;

– РС не надає державам права обмежувати коло осіб, які можуть бути притягнуті до відповідальності. Такі заяви можуть розглядатися як застереження, що заборонені ст. 120 Статуту МКС та є свідченням вибіркової правосуддя¹⁴.

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)»¹⁵ було доповнено ст. 124 Конституції України, що Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених РС МКС.

Позиція Офісу Прокурора МКС по Україні

У Звіті про дії з попереднього вивчення 2016¹⁶ зазначено такі важливі позиції щодо міжнародного збройного конфлікту:

– ситуація на території Криму та Севастополя є міжнародним збройним конфліктом між Україною та російською федерацією. Цей міжнародний збройний конфлікт розпочався не пізніше 26 лютого, коли російська федерація

кримінального суду щодо злочину геноциду в Україні? URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/chi-vse-tak-odnoznachno-z-yurisdikciyu-mizhnarodnogo-kriminalnogo-sudu-shchodo-zlochynu-genocidu-v-.html>

Петровець М. Чи має МКС юрисдикцію щодо злочину геноциду проти української нації? URL: <https://justtalk.com.ua/post/chi-mae-mks-yurisdiktsiyu-schodo-zlochynu-genotsidu-proti-ukrainskoi-natsii->

¹³ Цит. за: Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). URL: <https://legal-tools.org/doc/040751/pdf> P. 686.

¹⁴ Тропін З., Короткий Т., Назарчук І. Чи все так однозначно з юрисдикцією Міжнародного кримінального суду щодо злочину геноциду в Україні? URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/chi-vse-tak-odnoznachno-z-yurisdikciyu-mizhnarodnogo-kriminalnogo-sudu-shchodo-zlochynu-genocidu-v-.html>

¹⁵ Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n6>

¹⁶ Report on Preliminary Examination Activities (2016). 14 November 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE_ENG.pdf

розгорнула свої збройні сили з метою встановлення контролю над частиною території України без згоди уряду України. Закон про міжнародні збройні конфлікти продовжуватиме застосовуватися після 18 березня 2014 року в тій мірі, в якій ситуація на території Криму та Севастополя фактично є триваючим станом окупації (п. 158);

– здається, що до 30 квітня 2014 року рівень інтенсивності бойових дій між українськими урядовими силами та антиурядовими збройними елементами на сході України досяг рівня, який викликав застосування права збройних конфліктів. Крім того, наявна інформація вказує на те, що рівень організації збройних угруповань, що діяли на сході України, включаючи «ЛНР» та «ДНР», на той час досяг рівня, достатнього для того, щоб вони стали сторонами міжнародного збройного конфлікту (п. 168);

– додаткова інформація вказує на пряме військове протистояння між російськими збройними силами та українськими урядовими силами, що свідчить про існування міжнародного збройного конфлікту в контексті збройних дій на сході України, що тривають щонайменше з 14 липня 2014 року, паралельно з міжнародним збройним конфліктом (п. 169).

У Звіті про дії з попереднього вивчення 2020¹⁷ указано, що є достатні підстави вважати, що у контексті ситуації в Криму, так і на сході України були вчинені військові злочини, злочини проти людяності (п.п. 277–281).

28 лютого 2022 року оприлюднена заява Прокурора МКС, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо ситуації в Україні: «Я вирішив розпочати розслідування». Він зазначив: «Я ознайомився з висновками Офісу, які випливають із попереднього розгляду ситуації в Україні, та підтвердив, що існують розумні підстави для початку розслідування. Зокрема, я впевнений, що є обґрунтовані підстави вважати, що в Україні були скоєні як імовірні військові злочини, так і злочини проти людяності протягом тих подій, які вже були оцінені під час попереднього розгляду моїм Офісом.

¹⁷ Report on Preliminary Examination Activities 2020 14 December 2020. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/2020-PE/2020-pe-report-eng.pdf>

Враховуючи ескалацію конфлікту останніми днями, я маю намір розширити розслідування таким чином, щоб воно охопило будь-які нові імовірні злочини, що підпадають під юрисдикцію мого Офісу, і які вчиняються будь-якою стороною конфлікту на будь-якій частині території України. Я вже доручив своїй команді вивчити всі можливості збереження доказів. Наступним кроком є продовження процесу пошуку та отримання дозволу від палати досудового провадження Суду на відкриття розслідування. Альтернативний шлях, передбачений у Статуті, який міг би ще більше пришвидшити розгляд справи, – це передача ситуації будь-якою державою-учасницею МКС до уваги мого Офісу, що дозволило би нам активно й негайно продовжити незалежне та об'єктивне розслідування. Я також буду просити всі держави-учасниці і міжнародну спільноту в цілому надати моєму Офісу підтримку в усіх розслідуваннях»¹⁸.

02 березня 2022 року – заява Прокурора МКС, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо ситуації в Україні: отримання звернень від 39 держав-учасниць та відкриття розслідування¹⁹.

11 березня 2022 року – заява Прокурора МКС, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо ситуації в Україні: Додаткові звернення від Японії та Північної Македонії; створення інтернет-порталу для надання інформації²⁰.

¹⁸ Заява Прокурора Міжнародного кримінального суду, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо ситуації в Україні: «Я вирішив розпочати розслідування». URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/declaration-du-procureur-de-la-cpi-karim-aa-khan-qc-sur-la-situation-en-ukraine-jai-pris-la?lang=Ukrainian>

¹⁹ Заява Прокурора Міжнародного кримінального суду, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо ситуації в Україні: Отримання звернень від 39 держав-учасниць та відкриття розслідування. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/declaration-du-procureur-de-la-cpi-karim-aa-khan-qc-sur-la-situation-en-ukraine-reception-de?lang=Ukrainian>

²⁰ Заява Прокурора Міжнародного кримінального суду, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо Ситуації в Україні: Додаткові звернення від Японії та Північної Македонії; створення інтернет-порталу для надання інформації. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/declaration-du-procureur-de-la-cpi-karim-aa-khan-qc-sur-la-situation-en-ukraine-renvois?lang=Ukrainian>

25 квітня 2022 року – заява Прокурора МКС Каріма А. А. Хана: Офіс Прокурора приєднується до національних органів влади у Спільній Слідчій Групі для розслідування міжнародних злочинів, вчинених в Україні²¹.

17 травня 2022 року – Прокурор МКС Карім А. А. Хан, королівський радник, оголосив про відправлення в Україну криміналістичної та слідчої групи, а також привітав міцну співпрацю з урядом Нідерландів²².

17 березня 2023 року судді МКС видають ордери на арешт Володимира Володимировича Путіна та Марії Олексіївни Львової-Белової²³.

23 березня 2023 року Україна та Міжнародний Кримінальний Суд підписують угоду про відкриття представництва²⁴.

5 березня 2024 року судді МКС видали ордери на арешт Сергія Івановича Кобилаша та Віктора Миколайовича Соколова²⁵.

25 червня 2024 року судді МКС видали ордери на арешт Сергія Кужугетовича Шойгу та Валерія Васильовича Герасимова²⁶.

²¹ Заява Прокурора МКС Каріма А. А. Хана: Офіс Прокурора приєднується до національних органів влади у Спільній Слідчій Групі для розслідування міжнародних злочинів, вчинених в Україні. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/declaration-du-procureur-de-la-cpi-karim-aa-khan-qc-le-bureau-du-procureur-se-joint-aux?lang=Ukrainian>

²² Прокурор МКС Карім А. А. Хан, королівський радник, оголосив про відправлення в Україну криміналістичної та слідчої групи, а також привітав міцну співпрацю з урядом Нідерландів. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/le-procureur-de-la-cpi-m-karim-aa-khan-qc-annonce-le-deploiement-en-ukraine-dune-equipe?lang=Ukrainian>

²³ Ситуація в Україні: судді МКС видають ордери на арешт Володимира Володимировича Путіна та Марії Олексіївни Львової-Белової. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/situation-en-ukraine-les-juges-de-la-cpi-delivrent-des-mandats-darret-contre-vladimir?lang=Ukrainian>

²⁴ Україна та Міжнародний Кримінальний Суд підписують угоду про відкриття представництва. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/ukraine-et-la-cour-penale-internationale-signent-un-accord-sur-letablissement-dun-bureau-de?lang=Ukrainian>

²⁵ Ситуація в Україні: Судді МКС видали ордери на арешт Сергія Івановича Кобилаша та Віктора Миколайовича Соколова. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/situation-en-ukraine-les-juges-de-la-cpi-delivrent-des-mandats-darret-contre-sergei-ivanovich?lang=Ukrainian>

²⁶ Ситуація в Україні: Судді МКС видали ордери на арешт Сергія Кужугетовича Шойгу та Валерія Васильовича Герасимова. URL: <https://www.icc-cpi.int/fr/news/situation-en-ukraine-les-juges-de-la-cpi-delivrent-des-mandats-darret-contre-sergei?lang=Ukrainian>

Офісом Прокурора МКС визначена Політика комплементарності та співробітництва. Важливо підкреслити, що стосовно України там відмічено таку специфіку реалізації концепції комплементарності та співробітництва: робота Офісу в Україні показує, що комплементарність і співробітництво не обов'язково мають бути «або/або», а можуть бути спільними і одночасними, з участю декількох партнерів. Таким чином, хоча стаття 17 регулює визначення юрисдикції у випадках конфлікту юрисдикцій щодо конкретної справи, ніщо не заважає декільком юрисдикціям співпрацювати у розслідуванні різних справ, діючи взаємодоповнювально. Крім того, Статут заохочує це. Після початку розслідувань Офіс швидко перейшов до подальшого зміцнення робочих відносин з Генеральним прокурором України, одночасно мобілізуючи міжнародну підтримку як Генерального прокурора, так і Офісу. З огляду на масштаб і розмах передбачуваних злочинів та розкиданість жертв/осіб, які вижили, по декількох державах, Офіс вжив оперативних заходів для того, щоб численні ініціативи не розмивали зусилля. Відповідно до концепції доповнюючих дій, прокурор наголосив на необхідності тісної співпраці та координації між усіма секторами та учасниками. Як зазначалося, Офіс приєднався до Спільної слідчої групи, прагнучи тісно співпрацювати з Євроюстом, Європолом та Мережею з питань геноциду, а також закликав до координації та діалогу в Раді Безпеки ООН. Протягом 2023 року Офіс поглибив співпрацю та координацію з Офісом Генерального прокурора України. Відповідно до принципу доповнюваності, Офіс зосередив свої зусилля на просуванні відповідальності в сферах, де він має унікальні можливості для цього, таких як виявлення закономірностей, командна відповідальність та підготовка справ для підтримки обвинувачень, спрямованих проти найбільш відповідальних осіб, одночасно підтримуючи та посилюючи національні зусилля у справі притягнення до відповідальності²⁷.

Юрисдикція МКС та ратифікація РС. Законом України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного

²⁷ Policy on complementarity and cooperation. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-04/2024-comp-policy-eng.pdf>

кримінального суду та поправок до нього» від 21 серпня 2024 року № 3909-IX²⁸ ратифіковано РС та поправки до нього. Закон чинний з 24 жовтня 2024 року.

РС набув чинності для України 01 січня 2025 року. Що стосується поправок до РС, то у Законі вказано:

«поправки до Римського статуту, які набирають чинності для України через один рік після здачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй ратифікаційної грамоти:

поправку до статті 8, прийняту 10 червня 2010 року в м. Кампалі (додається);

поправки до Римського статуту Міжнародного кримінального суду щодо злочину агресії, прийняті 11 червня 2010 року в м. Кампалі (додаються);

поправку, яка доповнює пункт 2 статті 8 Римського статуту підпунктами (b) (xxvii) та (e) (xvi), поправку, яка доповнює пункт 2 статті 8 підпунктами (b) (xxviii) та (e) (xvii), поправку, яка доповнює пункт 2 статті 8 підпунктами (b) (xxix) та (e) (xviii), прийняті 14 грудня 2017 року у м. Нью-Йорку (додаються);

поправку, яка доповнює пункт 2 статті 8 підпунктом (e) (xix), прийняту 6 грудня 2019 року в м. Гаазі (додається)».

У п. 2 цього Закону також зазначено: «Відповідно до пункту 3 статті 12 Римського статуту підтвердити визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, передбачених статтями 6, 7, 8 Римського статуту, починаючи з 21 листопада 2013 року, а також визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо злочину, передбаченого статтею 8bis Римського статуту, починаючи з 17 липня 2018 року».

Цим же Законом сформульовано заяву до статті 124 РС: «Україна заявляє, що протягом семи років після набрання Римським статутом чинності для України вона не визнає юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, зазначених у статті 8 (з урахуванням поправок), коли,

²⁸ «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 21 серпня 2024 року № 3909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text> (Додаток Б)

ймовірно, злочин було вчинено її громадянами». Водночас ст. 124 РС є тимчасовим положенням і містить таке формулювання: незважаючи на положення пунктів 1 і 2 статті 12, держава, коли стає учасницею цього Статуту, може заявити, що протягом семи років після набрання цим Статутом чинності для відповідної держави вона не визнає юрисдикції Суду стосовно категорії злочинів, що згадуються у статті 8, коли ймовірно злочин було вчинено її громадянами або на її території. Заява в розумінні цієї статті може бути відкликана в будь-який час. В оригінальному тексті РС зазначено, що ст. 124 була вилучена резолюцією ICC-ASP/14/Res.2 від 26 листопада 2015 року²⁹.

Таке юридичне рішення активно обговорюється та знало певної критики³⁰. Як видно, в заяві України не йдеться

²⁹ Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2025-05/Rome-Statute-EN-2025.pdf>. Дані щодо чинності див.: 10. с Amendment to article 124 of the Rome Statute of the International Criminal Court. The Hague, 26 November 2015. URL: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10-c&chapter=18&clang=_en

³⁰ Heller Kevin Jon. Legal Issues Regarding Ukraine's Potential Art. 124 Declaration. URL: <https://opiniojuris.org/2024/08/17/legal-issues-regarding-ukraines-potential-art-124-declaration/>

Dannenbaum Tom. Unforced Error: Article 124 and the Regrettable Caveat to Ukraine's Proposed Ratification of the ICC Statute. URL: <https://www.justsecurity.org/98733/ukraine-icc-ratification/>

Синюк О. Застосування статті 124 Римського статуту: що це може означати для України? Аналітична довідка / за редакцією Луньової А. Київ, 2025. 16 с. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2025/04/declaration_ua_web.pdf

Zimmermann Andreas. 'There's life in the old dog yet ...,' or: the news of the death of Art. 124 Rome Statute were premature. URL: <https://www.ejiltalk.org/theres-life-in-the-old-dog-yet-or-the-news-of-the-death-of-art-124-rome-statute-were-premature/>

Koval Dmytro, Soldatenko Mykhailo. Why is Ukraine ratifying the Rome Statute with an Article 124 caveat? URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/why-is-ukraine-ratifying-the-rome-statute-with-an-article-124-caveat>

Dr Marchuk Iryna, Dr Wanigasuriya Aloka. Ukraine's Perspective on the Long-Awaited Ratification of the Rome Statute and What Comes Next. URL: <https://opiniojuris.org/2024/08/29/ukraines-perspective-on-the-long-awaited-ratification-of-the-rome-statute-and-what-comes-next/>

Kmiotek Celeste. Ukraine ratifies Rome Statute but must address concerns over ICC jurisdiction. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/ukraine-ratifies-rome-statute-but-must-address-concerns-over-icc-jurisdiction/>

про територію, утім, наразі відсутнє тлумачення МКС щодо допустимості або недопустимості часткового використання ст. 124 РС державою. Крім того, є питання щодо співвідношення з юрисдикційним режимом декларацій.

З цього приводу є думка, що рішення України застосувати суперечливу «опцію відмови» від Римського статуту викликає численні абстрактні юридичні питання. Якщо Україна не може обмежити виключний ефект своєї декларації за статтею 124 лише своїми громадянами, а повинна застосовувати її як до своїх громадян, так і до своєї території, то вирішальним фактором, який буде сприяти або безкарності, або притягненню до відповідальності, стане те, чи продовжують попередні декларації за статтею 12(3) надавати МКС юрисдикцію над воєнними злочинами, вчиненими російськими військами на території України. Тлумачення, згідно з яким попередня декларація України за статтею 12(3) з відкритим терміном залишається чинним одностороннім зобов'язанням і основою для юрисдикції МКС, а позитивне тлумачення статті 124 дозволяє одночасно застосовувати виключення з юрисдикції за цією статтею та статтю 12(3), не тільки відповідає тексту Римського статуту, але й найкраще збалансовує права держав-учасниць із місією та метою Суду щодо боротьби з безкарністю за найтяжчі злочини, що викликають міжнародну занепокоєність в Україні та за її межами³¹. Д. Коваль та М. Солдатенко вказують на безпрецедентні юридичні невизначеності, які судді МКС можуть вирішити на прохання прокурора. Йдеться про те, що, по-перше, не зрозуміло, який вплив має заява за статтею 124 на поточну юрисдикцію МКС відповідно до спеціальних заяв України за статтею 12(3). Існують суперечливі думки щодо того, чи можуть спеціальні декларації все ще надавати альтернативну основу

Mischa Gureghian Hall. ICC Jurisdiction in Ukraine and Article 124: Does Article 12(3) Leave the Stage Lit on War Crimes? URL: <https://opiniojuris.org/2024/11/02/icc-jurisdiction-in-ukraine-and-article-124-does-article-123-leave-the-stage-lit-on-war-crimes/>

³¹ Mischa Gureghian Hall. ICC Jurisdiction in Ukraine and Article 124: Does Article 12(3) Leave the Stage Lit on War Crimes? URL: <https://opiniojuris.org/2024/11/02/icc-jurisdiction-in-ukraine-and-article-124-does-article-123-leave-the-stage-lit-on-war-crimes/>

для юрисдикції МКС після приєднання України до Римського статуту з застереженням статті 124. Позиція України полягає в тому, що статті 124 та 12(3) про декларації є двома різними режимами – перший для членів, другий для нечленів – які не перетинаються, що потенційно може означати, що декларації взагалі не слугуватимуть основою для юрисдикції МКС після ратифікації. Існує ризик, що МКС може визнати свою юрисдикцію на основі спеціальних декларацій до і/або після ратифікації, яка буде обмежена територією України. Однак, на відміну від ситуації до ратифікації, в такому випадку українські правоохоронні органи будуть зобов'язані співпрацювати з МКС відповідно до українського законодавства на основі декларацій, оскільки ратифікаційні та імплементаційні закони забезпечать повну чинність Римського статуту в українському законодавстві. По-друге, існують різні думки щодо того, чи може держава вибирати сферу юрисдикції МКС відповідно до формулювання статті 124 «її громадянами або на її території», включаючи відмову від юрисдикції лише щодо своїх громадян. Підсумовуючи, точні ризики, пов'язані з розслідуваннями МКС щодо українських військових залежатимуть від рішення суддів МКС щодо юридичної сили статті 124, що може створити додаткові ризики³².

1.2. Поняття, правова основа та принципи співробітництва з Міжнародним кримінальним судом

У доктрині є різні бачення визначення поняття міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Наведемо декілька з них:

– унормована міжнародними угодами та національним законодавством діяльність компетентних органів держав, спрямована на виконання завдань кримінального судочинства, яка визначається режимом обов'язковості (за наявності угоди) або добровільності (за взаємністю) з використанням

³² Koval Dmytro, Soldatenko Mykhailo. Why is Ukraine ratifying the Rome Statute with an Article 124 caveat? URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/why-is-ukraine-ratifying-the-rome-statute-with-an-article-124-caveat>

відповідних меті засобів, строків та контролю за дотриманням прав людини³³;

- виконання компетентними органами запитів держави, яка має потребу у такому співробітництві, що полягає у наданні міжнародної правової допомоги, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, перейнятті кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконанні вироків, а також в інших формах співробітництва під час кримінального провадження, які не суперечать законам України³⁴;

- узгоджена з відповідним центральним (уповноваженим) та компетентним органом (установою юстиції) іноземної держави діяльність, здійснювана відповідним органом іноземної держави (відповідно до чинного для обох сторін міжнародно-правового договору / принципу взаємності, національного кримінального процесуального законодавства держав), пов'язана із здійсненням кримінального провадження (наданням правової допомоги щодо провадження окремих процесуальних дій, перейняттям кримінального провадження, екстрадицією, визнанням вироків судів іноземних держав та міжнародних судових органів та передачею засуджених осіб)³⁵;

- врегульована міжнародними договорами та кримінальним процесуальним законодавством України або заснована на засаді взаємності різноманітна за напрямками (формами) взаємодія правоохоронних і судових органів України

³³ Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ : Логос, 2019. 576 с. С. 560.

³⁴ Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні / В. В. Зуєв, І. В. Гловюк, А. В. Підгородинська, А. С. Степаненко, В. О. Туляков, О. В. Маляхова ; за ред. В. О. Тулякова. Електрон. вид. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/mizhnarodne_spivrobotnycztvo_u_kryminalnomu_provadzhenni.pdf

³⁵ Міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві : навч.-метод. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право» та галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / уклад. : М. І. Смирнов, В. К. Волошина, А. В. Підгородинська ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/65745a00-900d-4b06-be53-5e2ab5a1a6f4/content> С. 17

з відповідними компетентними органами держав або міжнародних організацій, здійснювана на всіх стадіях кримінального процесу, спрямована на вирішення загальних завдань кримінального судочинства, пов'язана із досудовим розслідуванням та судовим розглядом кримінальних проваджень, а також виконанням прийнятих процесуальних рішень, захистом прав і законних інтересів осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві³⁶.

За ст. 542 КПК України, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Схоже за сутністю формулювання є у ст. 617 КПК України: співробітництво з МКС з метою сприяння у притягненні до кримінальної відповідальності та покаранні осіб, які вчинили злочини, що підпадають під його юрисдикцію, здійснюється шляхом вжиття необхідних заходів на прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво, в тому числі прохання про надання допомоги, про тимчасовий арешт, про арешт і передачу особи, а також інші прохання, які можуть направлятися відповідно до РС МКС. Це формулювання є логічним, але охоплює лише частину співробітництва: адже, згідно ст. 626 КПК України, центральний орган України може надсилати до МКС запити (прохання) про надання допомоги, складені слідчим за погодженням з прокурором, прокурором або судом, які стосуються кримінальних проваджень щодо злочинів, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, або інших тяжких і особливо тяжких злочинів. Схожа норма міститься у ч. 10 ст. 93 РС: Суд може після отримання прохання співпрацювати з державою-учасницею, що здійснює розслідування або судовий розгляд стосовно діяння, яке становить злочин, що підпадає під юрисдикцію Суду, чи становить тяжкий злочин

³⁶ Кримінальний процес України : підручник / за ред. С. В. Ківалова та М. С. Цуцкірідзе. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 1027–1028.

відповідно до національного законодавства запитуючої держави, та надавати їй допомогу. Допомога, що надається, включає, *inter alia*: передачу заяв, документів або інших видів доказів, отриманих у ході розслідування або судового розгляду, проведеного Судом; допит будь-якої особи, затриманої за розпорядженням Суду. У випадку надання Судом допомоги у вигляді передачі заяв, документів або інших видів доказів, отриманих у ході розслідування або судового розгляду, проведеного Судом, мають бути дотримані такі умови:

- якщо документи або інші види доказів були отримані за допомогою держави, для такої передачі необхідна згода цієї держави;

- якщо заяви, документи або інші види доказів були надані свідком або експертом, така передача регулюється положеннями статті 68 РС.

Отже, з урахуванням нормативного визначення та інших положень РС та КПК України, міжнародне співробітництво держави з МКС – це заснована на міжнародних договорах, актах та практиці МКС та національному законодавстві діяльність держави з вжиття необхідних заходів на прохання МКС про співробітництво (в тому числі прохань про надання допомоги, про тимчасовий арешт, про арешт і передачу особи, та інших прохань, які можуть направлятися відповідно до РС МКС), а також діяльність МКС щодо скерування прохань до держави й застосування передбачених РС та актами МКС процедур у зв'язку з цими проханнями, та надання допомоги державам, що здійснюється з метою сприяння у притягненні до кримінальної відповідальності та покаранні осіб, які вчинили злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС. Як пише М. І. Пашковський, МКС може запропонувати будь-якій державі, яка не є учасницею РС, надати йому допомогу в провадженні на підставі угоди про співробітництво (ст. 87(5)(а) РС). Загальний обов'язок співробітничати з розслідування та судового переслідування міжнародних злочинів може міститися і в інших міжнародних договорах³⁷.

³⁷ Пашковський М. І. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благути, І. В. Гловюк та ін / ред. : А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів, 2022. С. 286–307. С. 292–293.

Правова основа співробітництва з МКС

Як слушно зауважує М. І. Пашковський, МКС у своїй діяльності використовує підхід «множинності напрямів співробітництва держав», який передбачає і різноаспектність, і варіативність змісту такого співробітництва. Є два види співробітництва МКС із державами: обов'язкове та добровільне, останнє стосується держав, які не є учасниками МКС, не визнавали окремою заявою його юрисдикцію або не уклали з ним відповідну угоду про співробітництво. Обов'язок співробітничати з МКС мають: держави-учасниці РС (ст. 86 РС); держави, які визнали юрисдикцію МКС шляхом подання відповідної заяви Секретареві Суду (ст. 12(3) РС); будь-яка держава щодо провадження за ситуацією, яку Рада Безпеки ООН передала до МКС на підставі ст. 13(b) РС (обов'язковість такого співробітництва ґрунтується на главі VII Статуту ООН)³⁸.

У межах правової основи співробітництва України з МКС можна виділити:

1) міжнародні договори та інші акти, які регламентують діяльність МКС: РС³⁹; Угода про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду⁴⁰; Елементи злочинів⁴¹; Правила процедури і доказування⁴²; Регламент МКС⁴³; Регламент Офісу Прокурора МКС⁴⁴; Регламент Секретаріату МКС⁴⁵;

³⁸ Пашковський М. І. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін / ред. : А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів, 2022. С. 286–307. С. 292–293.

³⁹ Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2025-05/Rome-Statute-EN-2025.pdf> Переклад за покликанням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

⁴⁰ Угода про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f62#Text

⁴¹ Elements of Crimes. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf> Переклад за покликанням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

⁴² Rules of Procedure and Evidence. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-09/RulesProcedureEvidenceEng-2024.pdf>

⁴³ Regulations of the Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-10/2024-10-15-regulations-of-the-court-eng.pdf>

⁴⁴ Regulations of the Office of the Prosecutor. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Regulations-of-the-Office-of-the-Prosecutor.pdf>

⁴⁵ Regulations of the Registry. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-09/RegulationsRegistryENG-2024.pdf>

Резолюція ICC-ASP/6/Res.2, прийнята на 7-му пленарному засіданні 14 грудня 2007 року консенсусом «Зміцнення Міжнародного кримінального суду та Асамблеї держав-учасниць»⁴⁶; політики Офісу прокурора МКС⁴⁷;

2) інші міжнародні договори; МКС може запропонувати будь-якій державі, яка не є учасницею РС, надати йому допомогу в провадженні на підставі угоди про співробітництво (ст. 87(5)(а) РС). Загальний обов'язок співробітничати з розслідування та судового переслідування міжнародних злочинів може міститися і в інших міжнародних договорах⁴⁸;

3) судова практика МКС;

4) національне законодавство України: КК України; КПК України; Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом»⁴⁹; Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього»⁵⁰; Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього»⁵¹; Закон України

⁴⁶ Resolution ICC-ASP/6/Res.2. Adopted at the 7th plenary meeting, on 14 December 2007, by consensus ICC-ASP/6/Res.2 Strengthening the International Criminal Court and the Assembly of States Parties. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2022-04/66-Recommendations-resolution-ICC-ASP-ASP6-Res-02-ENG.PDF>

⁴⁷ Policies and Strategies. URL: <https://www.icc-cpi.int/about/otp/otp-policies>

⁴⁸ Пашковський М. І. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін / ред. : А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів, 2022. С. 286–307. С. 292–293.

⁴⁹ Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон України від 3 травня 2022 року № 2236-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20/ed20240519#n13>

⁵⁰ Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 21 серпня 2024 року № 3909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text>

⁵¹ Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 9 жовтня 2024 року № 4012-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text>

«Про приєднання України до Угоди про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду»⁵²; Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року⁵³; Постанова Верховної Ради України Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян»⁵⁴; Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні⁵⁵ (Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення проекту Угоди між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального

⁵² Про приєднання України до Угоди про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду : Закон України від 18 жовтня 2006 року N 254-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254-16#Text>

⁵³ Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року від 25 лютого 2014 року № 790-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18#Text>

⁵⁴ Постанова Верховної Ради України Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» від 4 лютого 2015 року № 145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19#Text>

⁵⁵ Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні від 23.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_001-23#Text

суду в Україні»⁵⁶); Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду про направлення персоналу до Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні»⁵⁷.

Важливо, що положення РС загального та спеціального застосування (щодо окремих форм) «розкидані» текстом: правила загального застосування можна знайти не лише на самому початку розділу 9 РС у статтях 86, 87 та 88, а й у статтях 95, 97, 98 ч. 1 і стаття 100. Правила, що стосуються виключно передачі, знову дещо розпорошені по всьому розділу 9. Їх можна знайти не лише в статтях 89–92, а й у статтях 98 ч. 2, 101 і 102. Залишок розділу 9, статті 93, 94, 96 і 99 стосується виключно інших форм співробітництва⁵⁸. Аналіз РС та КПК України дає змогу виділити такі форми взаємодії:

РС	КПК України
передача осіб (ст. 89)	передача осіб (ст. 628-633)
інші форми співробітництва: а) ідентифікація і встановлення місця перебування осіб чи предметів; б) отримання доказів, у тому числі показань під присягою, і збирання доказів, включаючи думки експертів та висновки експертизи; с) допит будь-якої особи, стосовно якої здійснюється розслідування або кримінальне переслідування;	– виконання прохання Міжнародного кримінального суду про надання допомоги (проведення процесуальних дій) (ст. 621) (Розділ IX-2 КПК України не містить переліку процесуальних дій, які можуть бути проведені на прохання МКС, однак ч. 1 ст. 621 КПК України відсилає до порядку виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України (ст. 558 КПК України))

⁵⁶ Про схвалення проекту Угоди між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 185-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2023-%D1%80#Text>

⁵⁷ Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду про направлення персоналу до Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2025 р. № 857-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/857-2025-%D1%80#Text>

⁵⁸ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 2007

d) вручення документів, у тому числі судових документів; e) сприяння добровільній явці осіб як свідків або експертів до Суду; f) тимчасова передача осіб; g) проведення огляду місць або об'єктів, включаючи ексгумацію та огляд поховань; h) проведення обшуків і накладення арешту; i) надання записів і документів, у тому числі офіційних записів і документів; j) захист потерпілих і свідків та збереження доказів; k) виявлення, відслідковування і заморожування або арешту доходів, майна та активів, а також знарядь злочинів з метою подальшої конфіскації без шкоди для прав <i>bona fide</i> третіх сторін; l) надання будь-яких інших видів допомоги, не заборонених законодавством запитуваної держави, з метою сприяння здійсненню розслідування і кримінального переслідування за злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду (ч. 1 ст. 93) (перелік не є вичерпним; наприклад, щоб визначити небажання чи неспроможність держави справді провести розслідування чи кримінальне переслідування у значенні статті 17, Суд може вимагати інформацію про проведення національного провадження. Ні Статут, ні Регламент не передбачають подробиць з цього приводу⁵⁹).	з урахуванням особливостей проведення процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу (ст. 562 КПК України), та РС, що вказує на те, що на території України з метою виконання прохання МКС можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені КПК України або РС⁶⁰); – передання кримінального провадження (ст. 620); – тимчасова передача особи до МКС для проведення процесуальних дій (ст. 625); – забезпечення збереження доказів (ст. 623 КПК України); – Виконання МКС функцій на території України (ст. 624). Як вказується у доктрині, ініціативна правова допомога Суду компетентних органів України. Розділ IX-2 КПК України не передбачає можливість надання центральними органами України чи іншими компетентними органами України правової допомоги за відсутності прохання МКС. Однак, надання такої допомоги не виключається. Наприклад, органи прокуратури України надають МКС повідомлення про вчинення на території України нових злочинів, що підпадають під юрисдикцію МКС, зокрема, тематичні повідомлення про вчинення певного виду або категорії міжнародних злочинів⁶¹. Захист потерпілих та свідків, згаданий як окрема форма співробітництва в РС, не виділено як саме форму в КПК України,
---	---

⁵⁹ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 2006.

⁶⁰ Пашковський М. І. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благуца, І. В. Гловук та ін / ред. : А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів, 2022. С. 286–307. С. 298.

⁶¹ Там само. С. 300.

	проте, ч. 8 ст. 621 передбачає повноваження Центрального органу України щодо такого захисту ⁶² .
надання МКС допомоги державі-учасниці, що здійснює розслідування або судовий розгляд стосовно діяння, яке становить злочин, що підпадає під юрисдикцію Суду, чи становить тяжкий злочин відповідно до національного законодавства запитуючої держави (ч. 10 ст. 93)	запити (прохання) до МКС про надання допомоги, які стосуються кримінальних проваджень щодо злочинів, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, або інших тяжких і особливо тяжких злочинів (ст. 626)
консультації (ст. 97)	консультації (ст. 619). КПК України передбачає широку кількість підстав для проведення консультацій із МКС. Водночас з огляду на положення ст. 97 РС, такі консультації в передбачених випадках є обов'язковими та невідкладними, проте, за ч. 2 ст. 619 КПК України «консультації можуть проводитися» ⁶³ . Особливості цієї форми співробітництва розкриті у доктрині ⁶⁴ .
	виконання рішень Міжнародного кримінального суду (ст. 636)

У ст. 98 РС сконцентроване основне правило, на якому формується співробітництво з МКС: Держави-учасниці, відповідно до положень цього Статуту, всебічно співробітничать із Судом у проведенні ним розслідування злочинів, що підпадають під юрисдикцію Суду, і здійсненні кримінального

⁶² Hloviuk I., Zavtur V. Кримінальне провадження в Україні в режимі воєнного стану. The Challenges and Opportunities in Law. Ukrainian Case under the Conditions of War. Monograph, edited by Tomas Davulis, Ligita Gasparėnienė. Kraków, 2023. P. 517–633. URL: <https://doi.org/10.12797/9788381388887.06>. С. 599.

⁶³ Hloviuk I., Zavtur V. Кримінальне провадження в Україні в режимі воєнного стану. The Challenges and Opportunities in Law. Ukrainian Case under the Conditions of War. Monograph, edited by Tomas Davulis, Ligita Gasparėnienė. Kraków 2023. P. 517–633. URL: <https://doi.org/10.12797/9788381388887.06>. С. 599.

⁶⁴ Смирнов М. І. Особливості, порядок та випадки проведення консультацій центральним органом України з Міжнародним кримінальним судом. *Європейський правничий часопис*. 2024. Вип. 4. С. 114 ; 120. DOI 36919/3041-1149(Print).4.2024. С. 114–120.

переслідування за ці злочини. Слово «всебічно» прямо поси-
лається на загальноновизнаний принцип добросовісності, який
у цьому контексті означає, що держави-учасниці повинні дія-
ти негайно та з усією належною обачністю, щоб забезпечити
належне та ефективне виконання прохань Суду щодо дотри-
мання своїх зобов'язань за розділом 9⁶⁵. Це співробітництво
у контексті характеру взаємодії не є однорідним, що буде роз-
крито надалі.

Важливо також звернути увагу на те, що Законом Украї-
ни «Про внесення змін до Кримінального процесуального
кодексу України та інших законодавчих актів України щодо
співробітництва з Міжнародним кримінальним судом»⁶⁶
у розділі IX-2 КПК України було сформульовано примітку:
«Дія цього розділу поширюється виключно на співробітни-
цтво з Міжнародним кримінальним судом, з метою поши-
рення його юрисдикції на осіб (громадян України, іноземних
громадян та осіб без громадянства), які на момент вчинен-
ня злочину, що підпадає під юрисдикцію Міжнародного кри-
мінального суду, були підпорядковані та/або діяли, з метою
здійснення збройної агресії проти України, та/або на підста-
ві рішень (наказів, розпоряджень тощо) посадових осіб, вій-
ськового командування, або органів державної влади росій-
ської федерації або іншої країни, що здійснювала агресію, або
сприяла її здійсненню проти України». Утім, її юридичне зна-
чення є спірним навіть тоді, коли РС не було ратифіковано.
Як слушно вказується у доктрині, по-перше, визнаючи юрис-
дикцію МКС в спеціальному порядку (як зробила Україна),
держава може обмежити лише часові та просторові межі його
юрисдикції. Але прокурор МКС усе одно користується свобо-
дою розсуду щодо злочинів та осіб, які підлягають розсліду-
ванню, незалежно від громадянства чи приналежності особи
до держави-агресора або держави, яка потерпає від агресії.

⁶⁵ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 2016.

⁶⁶ Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон України від 3 травня 2022 року № 2236-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20/ed20240519#n13>

По-друге, визнання юрисдикції МКС у спеціальному порядку веде за собою зобов'язання України співпрацювати з МКС «без будь-яких винятків», як це зазначено у статті 12(3) РС. Київ не може звузити це зобов'язання законом: відповідно до норм міжнародного права, внутрішнє законодавство не є підставою для невиконання державою своїх зобов'язань за міжнародним правом. Тому спроба обмежити у КПК коло осіб, щодо яких Україна може співпрацювати з МКС, не впливає на реальний обсяг зобов'язань України щодо цього⁶⁷. Більше того, ця примітка дозволяла презюмувати, що Україна відмовилася від всебічного співробітництва з МКС⁶⁸. Цю примітку було виключено на підставі Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього».

Принципи співробітництва з МКС

Р. В. Бараннік зазначає про основні принципи міжнародного співробітництва під час кримінального провадження:

- взаємність і добровільність співробітництва;
- повага і дотримання суверенітету держав, що співпрацюють у кримінальних справах;
- обумовленість нормами міжнародного договору порядку, меж і форм міжнародного співробітництва;
- реалізація умов договору про міжнародне співробітництво шляхом застосування національного законодавства;
- обмеження дії і застосування міжнародного договору територіями держав-учасниць міжнародного співробітництва.

До специфічних принципів він відносить такі:

- поступка частиною суверенітету державами-учасниками міжнародного договору;

⁶⁷ Нуріджанян Г. Гаага без впливу та з обов'язками. Як Україна шкодить собі, не ратифікуючи Римський статут МКС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/08/22/7145306/>

⁶⁸ Пашковський М. І. Проблемні питання регламентації в КПК України співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи* : матеріали Круглого столу (23 вересня 2022 року) / упор. І. В. Глов'юк, Н. Р. Лашук, В. В. Навроцька, І. Р. Серкевич, Н. І. Устрицька. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 206–207.

– відповідність прохання про надання міжнародної правової допомоги принципам і нормам законодавства держави-виконавця;

– взаємне визнання юридичної сили судово-слідчих та інших офіційних документів державами-учасниками міжнародного договору⁶⁹.

У літературі запропоновані й інші підходи щодо системи принципів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження⁷⁰.

Попри те, принципи співробітництва з МКС мають істотну специфіку, зважаючи на правову природу МКС, спрямування його діяльності, положення РС. Як зазначає К. Амбос, існує чимало традиційних принципів, які не застосовуються до МКС. По-перше, немає місця для принципів взаємності та подвійної кримінальності: ці принципи передбачають існування двох різних національних правових систем, тоді як наднаціональний кримінальний порядок, встановлений РС, не функціонує на основі взаємності та визначає кримінальні діяння остаточно. Так само принцип неекстрадиції певних (політичних) злочинців не має значення. Фактично, РС містить різні злочини, які завжди розглядалися як політичні злочини в сенсі традиційного міжнародного кримінального права. Таким чином, РС підтверджує загальну тенденцію обмежувати або навіть виключати поняття політичного злочину як перешкоду для екстрадиції або співпраці. Ще одна перешкода для традиційної судової допомоги виникає через права імунітету осіб, що належать до третіх держав, або договірних зобов'язань запитуваної держави перед третіми державами (стаття 98). У цих випадках запитувана держава,

⁶⁹ Бараннік Р. В. Принципи міжнародного співробітництва та міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2017_Barannik.pdf С. 14-17.

⁷⁰ Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ : Логос, 2019. URL: <https://nsj.gov.ua/files/1722510766%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%20%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf> С. 560–562.

як і у випадку вилучення доказів, що походять від третіх держав (стаття 73), може виконати запит про допомогу лише у випадку, якщо третя держава відмовиться від свого імунітету або інших прав. Урешті, принцип справедливого судочинства не є перешкодою у співпраці між державами та МКС, оскільки РС гарантує обвинуваченому справедливий суд, повторюючи основні гарантії документів з прав людини (статті 66, 67)⁷¹.

До таких принципів у результаті аналізу РС, політик МКС, КПК України, доктрини можна віднести положення, які перелічені та розкриті нижче.

Поєднання комплементарності (доповнюваності) та співробітництва. Політика комплементарності та співробітництва наголошує на тому, що доповнювальний характер МКС та його залежність від співпраці держав вимагають, щоб національні кримінальні юрисдикції та МКС функціонували спільно. Підкреслюючи основні елементи, що лежать в основі Римського статуту, у преамбулі нагадується про «обов'язок кожної держави здійснювати свою кримінальну юрисдикцію над особами, відповідальними за міжнародні злочини», а також про необхідність «вживати заходів на національному рівні та [...] посилювати міжнародне співробітництво». Саме в цьому контексті і було створено МКС: щоб бути «доповнюючим до національних кримінальних юрисдикцій». Саме завдяки співпраці та доповнювальним діям у питаннях, що становлять спільний інтерес, можна досягти правосуддя за злочини, передбачені Римським статутом. Ця концепція партнерства є центральною у роботі МКС⁷².

Поєднання вертикальних та горизонтальних елементів співробітництва. Як доводить М. І. Пашковський, співробітництво МКС з державами не є суто «вертикальним» (безумовним для держав), оскільки включає деякі елемен-

⁷¹ Kai Ambos. The International Criminal Court and the Traditional Principles of International Cooperation in Criminal Matters. *The Finnish Yearbook of International Law* (FYBIL), Vol. IX, pp. 413–426, Martinus Artinus Nuroff Publishers, 2000. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1972139 P. 425

⁷² Policy on complementarity and cooperation. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-04/2024-comp-policy-eng.pdf>

ти з міждержавного («горизонтального») співробітництва. Зокрема, МКС направляє державам прохання, а не накази про співробітництво; держави мають дискреційні повноваження відстрочити або відмовити Суду у наданні допомоги за певних обставин, наприклад, коли запитувани Судом документи або докази стосуються національної безпеки (ст. 93(4) РС), або виконання державою прохання Суду порушить її зобов'язання перед іншою державою, яка не є учасницею РС, що є ближчим до міждержавного («горизонтального») співробітництва. З іншого боку, співробітництво з МКС не ґрунтується на принципі взаємності, умові подвійної кримінальності злочину, у зв'язку з розслідуванням якого запитується допомога, а дискреційні повноваження держав щодо відмови або відстрочки в наданні допомоги Суду або з інших питань співробітництва принципово обмежені. Такі положення вказують на змішаний (гібридний) характер співробітництва МКС із державами⁷³.

Також є позиція, що вертикальний режим співробітництва в розділі 9 РС є порівняно слабким. Найбільш чіткими вертикальними елементами розділу 9 РС є відсутність суворої взаємності та повноваження Суду владно врегулювати будь-які суперечки з державою-учасницею щодо співробітництва. Що стосується обсягу зобов'язань, слід наголосити на вертикальній відправній точці: режим співробітництва, згідно з розділом 9, є по суті обов'язковим, що підкреслюється в статті 86. Відповідно, розділ 9 не залишає місця для відмови у співробітництві на основі політичного розсуду, також не зберігаються традиційні підстави для відмови у співробітництві, такі як, зокрема, вимога подвійного визнання злочину кримінальним правопорушенням, відсутність взаємності та політичний характер правопорушення. Крім того, підстави для відмови *stricto sensu* в розділі 9 практично відсутні. Тлумачення Судом розділу 9 загалом підкреслило його вертикальну силу завдяки рішенням, які підкреслювали виключну відповідальність Суду за вирішення питань, пов'язаних

⁷³ Пашковський М. І. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. / ред. : А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів, 2022. С. 286–307, С. 294.

зі статтею 98, спираючись на статтю 119(1) на підтримку та підкреслюючи зобов'язання держави або виконати прохання, або проконсультуватися з Судом відповідно до статті 97. Водночас, розділ 9 відображає горизонтальні рішення в багатьох аспектах. Це стосується насамперед каналів комунікації. Положення щодо інших форм співпраці є менш вертикальними, ніж ті, що стосуються передачі осіб⁷⁴. Ідея гібридності елементів підтримується у доктрині: вона містить поєднання елементів вертикальної та горизонтальної кримінальної співпраці як наднаціональної, так і міждержавної моделі співпраці. Хоча держави-учасниці мають загальне зобов'язання повністю співпрацювати з МКС, на практиці залишається багато свободи дій, наприклад, якщо запит про співпрацю суперечить національному «основоположному принципу права загального застосування» або якщо відповідні документи чи докази стосуються національної безпеки. Таким чином, держави не мають суворого зобов'язання надавати пріоритет проханням МКС про передачу або допомогу. Натомість РС передбачає консультації у випадках виникнення проблем у контексті прохання МКС про співпрацю⁷⁵.

Ne bis in idem. Цей принцип має специфіку у взаємодії з МКС, адже, за загальним правилом ст. 20 РС, жодна особа не може бути судима МКС за діяння, що становлять склад злочинів, за які ця особа була визнана винною або виправдана МКС, а жодна особа не може бути судима іншим судом за злочин, який підпадає під юрисдикцію МКС, за який ця особа вже була визнана винною або виправдана МКС. Утім, якщо йдеться про ситуації, коли особа засуджена іншим судом, то це не завжди виключає провадження в МКС. Воно може мати місце, якщо: розгляд в іншому суді: а) був призначений для того, щоб убезпечити відповідну особу від кримінальної відповідальності за злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС;

⁷⁴ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 2010.

⁷⁵ Kaul, Hans-Peter, «The ICC and International Criminal Cooperation: Key Aspects and Fundamental Necessities», in Mauro Politi and Frederica Gioia (eds.), *The International Criminal Court and National Jurisdictions*, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot, 2008. URL: <https://legal-tools.org/doc/261043/pdf> P. 87.

або б) за іншими ознаками не було проведено незалежно або неупереджено відповідно до норм належної правової процедури, визнаних міжнародним правом, та було проведено у спосіб, що за існуючих обставин не відповідав наміру притягнути відповідну особу до відповідальності. Якщо особа, яка розшукується для передачі, здійснює в національному суді оспорування на підставі принципу *ne bis in idem* за ст. 20 РС, держава негайно консулюється із МКС для визначення того, чи існує відповідна постанова про прийнятність. Якщо справа визнана прийнятною, то запитувана держава розпочинає виконання прохання. Якщо постанову про прийнятність ще не прийнято, то запитувана держава може відкласти виконання прохання про передачу відповідної особи до ухвалення МКС рішення. Тобто, вирішення питання напряму залежить від принципу комплементарності та прийняття рішення МКС щодо прийнятності. У доктрині звертається увага на те, що стаття 20(3) РС по суті встановлює принципи, викладені в статті 17(2)(а) та (с), які дозволяють МКС здійснювати юрисдикцію навіть у тих випадках, коли національні суди вже винесли рішення або розглядають ту саму справу. Як наслідок, слабкість статті 20(3) полягає в нечіткості критеріїв, що використовуються принципом комплементарності⁷⁶.

Правило спеціальності. Статтею 101 РС передбачено правило спеціальності: особа, передана МКС, не підлягає кримінальному переслідуванню, покаранню або триманню під вартою за будь-яке діяння, вчинене до передачі, крім того діяння або поведінки, які становлять склад злочинів, за які ця особа була передана. Утім, МКС може просити державу відмовитись від цього правила, і держави повинні намагатися задовольняти так прохання МКС. В Україні, згідно п. 12 ч. 2 ст. 618 КПК України, Офіс Генерального прокурора вирішує питання щодо відмови від спеціального правила відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Як вказується у доктрині, такі положення РС свідчать про те, що цей принцип не вважається правом відповідної особи⁷⁷.

⁷⁶ Kai Ambos. The International Criminal Court and the Traditional Principles of International Cooperation in Criminal Matters. *The Finnish Yearbook of International Law* (FYBIL), Vol. IX, pp. 413–426, Martinus Artinus Nuroff Publishers, 2000. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1972139 P. 419.

⁷⁷ Там само. P. 420.

Можливість передачі власних громадян. «Передача» означає доставку особи державою до МКС відповідно до цього РС (ст. 102). На відміну від екстрадиції, РС не передбачає переліку підстав відмови у передачі, як і можливості посилення на громадянство. Конституційний Суд України у своєму висновку зазначив, що заборона частини другої статті 25 Конституції України щодо видачі (екстрадиції) громадян України іншій державі стосується лише національної, а не міжнародної юрисдикції. МКС не може прирівнюватися до іноземного суду, оскільки створюється, як уже зазначалося, за участю та згодою держав-учасниць на основі міжнародного, а не національного права. Мета, якою пояснюється заборона видачі громадян однієї держави іншій, досягається у Міжнародному кримінальному суді шляхом застосування відповідних положень Статуту, розроблених (або схвалених) державами-учасницями. Ці положення базуються на міжнародних пактах про права людини, згода на обов'язковість яких для України вже надана⁷⁸.

Урахування інтересів держав та національного правового режиму. Елементи горизонтального характеру співробітництва проявляються в ряді положень РС, який містить відсилання до національного законодавства. Наприклад, ст. 93 РС прописує, що держави виконують прохання МКС про надання допомоги у зв'язку зі здійсненням розслідувань або кримінального переслідування згідно з процедурами, передбаченими їхнім національним законодавством; крім перелічених у ч. 1 форм допомоги, можуть надаватися будь-яких інші види допомоги, не заборонені законодавством запитуваної держави. Згідно зі ст. 88, держави-учасниці забезпечують наявність процедур, передбачених їхнім національним законодавством, для всіх форм співробітництва. При цьому: забезпечення наявності таких процедур вимагає від держав-учасниць переглянути своє національне законодавство та процедури та за необхідності запровадити

⁷⁸ Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11 липня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>

через законодавство, виконання договорів або адміністративну практику процедури у своїх внутрішніх режимах для виконання зобов'язань щодо співробітництва⁷⁹; процедури мають використовуватися для задоволення, а не для подолання зобов'язання виконувати прохання⁸⁰; норма поширюється на усі форми співробітництва. Зобов'язання згідно зі статтею 88 застосовуються до всіх форм і заходів співпраці, зазначених у частині 9, як щодо передачі осіб, так і щодо інших форм допомоги⁸¹. Більш категоричні положення ч. 3 ст. 93 РС: а) якщо вжиття конкретного заходу в рамках допомоги, зазначеної у проханні, заборонено у запитуваній державі на основі наявного основоположного принципу права загального застосування, запитувана держава невідкладно проводить консультації із МКС, намагаючись вирішити це питання. У ході таких консультацій необхідно розглянути питання про те, чи може така допомога бути надана іншим чином або на будь-яких інших умовах. Якщо після таких консультацій це питання не вдається вирішити, МКС вносить до цього прохання необхідні зміни; б) держава-учасниця може відмовити у виконанні прохання про допомогу цілком або частково лише в тому випадку, якщо прохання стосується пред'явлення будь-яких документів чи розкриття доказів, що стосуються її національної безпеки. Воно стосується інших, аніж передача особи, форм допомоги. Що стосується виконання прохання, то ст. 99 РС прописує, що прохання про допомогу виконуються відповідно до передбаченої для цього випадку процедури, встановленої законодавством запитуваної держави, та, якщо це не заборонено таким законодавством, у спосіб, зазначений у проханні, включаючи дотримання будь-якої процедури, зазначеної в ньому, або дозвіл особам, зазначеним у проханні, бути присутніми й надавати допомогу в процесі виконання. Низка положень щодо захисту інформації, що стосується національної безпеки, передбачено ст. 72 РС. Частиною 6 цієї статті як останній з можливих

⁷⁹ Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* (3rd edn., C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016) xxxix, 2,352 pp. (Hardcover). P. 2044.

⁸⁰ Там само.

⁸¹ Там само.

варіантів поведінки держави передбачено: якщо було вжито всіх обґрунтованих заходів для вирішення цього питання на засадах співробітництва й держава вважає, що не існує таких способів або таких умов, які дозволяли б надати або розкрити інформацію чи документи без шкоди для інтересів її національної безпеки, вона повідомляє про це Прокурору МКС або МКС із зазначенням конкретних мотивів свого рішення, якщо тільки точний опис таких мотивів сам собою не спричинить завдання такої шкоди. Положення щодо відмови виконати прохання з міркувань державної безпеки має застосовуватися не лише у випадках, що стосуються розкриття конкретних документальних доказів, але й у випадках, коли особа відмовляється надавати інформацію з міркувань державної безпеки⁸².

Статтею 622 КПК України також регламентовано захист інформації у контексті національної безпеки: якщо під час виконання прохання МКС про співробітництво буде з'ясовано, що воно може призвести до розголошення відомостей, які стосуються національної безпеки України, компетентний орган України зупиняє виконання такого прохання та невідкладно інформує про це центральний орган України. Центральний орган України проводить консультації з МКС з метою визначення умов подальшого виконання прохання та запобігання розголошенню відомостей, що стосуються національної безпеки України. Якщо за результатами консультацій буде встановлено, що надати відповідні відомості на прохання МКС без шкоди для національної безпеки України неможливо, центральний орган України повідомляє про це МКС, зазначаючи конкретні мотиви свого рішення, крім випадків, якщо опис таких мотивів може завдати шкоди національній безпеці України.

Конфіденційність. І в РС, і у КПК України є положення, які забезпечують захист інформації як в контексті національної безпеки, так і у контексті співробітництва з іншими

⁸² Kai Ambos. The International Criminal Court and the Traditional Principles of International Cooperation in Criminal Matters. TThe Finnish Yearbook of International Law (FYBIL), Vol. IX, pp. 413–426, Martinus Artinus Nuroff Publishers, 2000. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1972139 P. 423.

державами, міжурядовими організаціями або міжнародними організаціями, а також інтересів розслідування. Питання конфіденційності можуть виникнути ще на етапі передачі ситуації до МКС. Прокурор МКС має можливість розсилання повідомлення на конфіденційній основі всім державам-учасникам і тим державам, які зазвичай здійснювали б юрисдикцію щодо злочинів, коли ситуація була передана до МКС (ст. 18 РС). Відповідно, у такому випадку забезпечується конфіденційність надання державою інформації про національне розслідування, якщо Прокурор МКС відстрочив розслідування (ст. 19 РС). Що ж до розслідування, то Прокурор МКС може давати згоду на нерозкриття на будь-якому етапі провадження документів або інформації, що були отримані ним на умовах збереження конфіденційності й лише з метою отримання нових доказів, якщо тільки особа, яка надала такі документи й інформацію, не дає на це своєї згоди; та вживати необхідних заходів чи просити про вжиття необхідних заходів для забезпечення конфіденційності інформації, захисту будь-якої особи або збереження доказів (ст. 54 РС).

Коли йдеться про захист потерпілих і свідків та їх участь у провадженні, то Держава може звернутися з проханням про вжиття необхідних заходів, що забезпечують захист її службовців або представників, а також заходів захисту конфіденційної або чутливої інформації (ст. 68 РС).

Як вказувалося у контексті засади урахування інтересів держав та національного правового режиму, РС передбачає гарантії захисту інформації, що стосується національної безпеки (ст. 72 РС), і ніщо в цій статті не завдає шкоди вимогам конфіденційності, що застосовуються на підставі підпунктів (е) та (f) п. 3 ст. 54, або застосуванню ст. 73).

Конфіденційність поширення відомостей, які передають держави, гарантується положенням: якщо МКС звертається до держави-учасниці з проханням надати документ або інформацію, що знаходиться у її віданні, розпорядженні або під її контролем та яка була розкрита їй на умовах конфіденційності державою, міжурядовою організацією або міжнародною організацією, то ця держава-учасниця заручається згодою сторони, яка надала документ або інформацію, на розкриття такого документа або інформації. Якщо такою стороною є держава-учасниця, то вона або дає згоду на розкриття

такої інформації чи документа, або зобов'язується вирішити із МКС питання про розкриття документа чи інформації з дотриманням положень статті 72 РС. Якщо такою стороною виступає держава, що не є учасницею цього РС, і вона відмовляється дати згоду на розкриття, то запитувана держава повідомляє МКС про те, що вона не в змозі надати цей документ або інформацію внаслідок раніше взятого на себе зобов'язання стосовно дотримання конфіденційності перед такою стороною) (ст. 73 РС). Стаття 622 КПК України передбачає схожі норми: якщо прохання МКС стосується передання відомостей, одержаних Україною на умовах конфіденційності від іноземної держави або міжнародної організації, центральний орган України попередньо запитує згоду такої держави або міжнародної організації на передання таких відомостей. Якщо держава, яка не є учасницею РС МКС, або міжнародна організація відмовляється надати згоду на розкриття відомостей, про які йдеться у проханні, центральний орган України повідомляє МКС про неможливість виконання прохання.

МКС забезпечує конфіденційність документів та інформації, за винятком того, що вимагається для цілей розслідування і провадження, про які йдеться в проханні (ст. 93 РС). Відповідно, прохання МКС про співробітництво та будь-які документи, що додаються до такого прохання, не підлягають розголошенню; розкриття факту звернення з проханням та інформації, що міститься у проханні, здійснюється лише тоді і в тому обсязі, в якому це необхідно для виконання прохання МКС про співробітництво (ст. 622 КПК України).

Режим конфіденційності може бути ініційовано державою. Запитувана держава може, коли це необхідно, передавати Прокурору документи або інформацію на умовах конфіденційності. У цьому випадку Прокурор може використовувати такі документи й таку інформацію лише з метою отримання нових доказів (ст. 93). КПК України у ст. 622 передбачає норму, яка синхронізується з цими положеннями РС: відомості, одержані внаслідок виконання в Україні прохання МКС про співробітництво, які згідно із законом віднесені до інформації з обмеженим доступом, можуть передаватися до Міжнародного кримінального суду виключно за умови,

якщо це не завдасть шкоди національній безпеці України та якщо з МКС досягнуто домовленість про забезпечення використання таких відомостей з додержанням встановлених згідно із законом обмежень на їх поширення та доступ, а також у відповідних випадках про використання Прокурором МКС наданих відомостей виключно з метою отримання нових доказів. Утім, у разі зміни обставин режим інформації може бути трансформовано: Центральний орган України повідомляє МКС про зняття обмеження на поширення переданих йому відомостей, які згідно із законом віднесені до інформації з обмеженим доступом, на прохання Прокурора МКС або у будь-який інший час, коли це стане можливо відповідно до закону.

1.3. Суб'єкти співробітництва з МКС

Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють співробітництво, є:

від МКС – Секретаріат, Офіс Прокурора МКС	від України – центральні органи
Секретаріат надсилає запити про співробітництво від Палат МКС і приймає відповіді, інформацію та документи від держав, до яких такі запити спрямовувалися. Ці ж правила стосуються ситуацій, коли МКС запитує інформацію, документи чи інші форми співробітництва й допомоги в міжурядовій організації. Секретаріат є одержувачем повідомлень від держав щодо подальших змін у призначенні каналів зв'язку загальнодержавного рівня, яким доручено отримувати прохання про співробітництво, а також будь-яких змін мови, якою мають спрямовуватися прохання щодо співробітництва, і за запитом надає таку інформацію державам-учасникам. Офіс Прокурора МКС передає запити про співробітництво від Прокурора і приймає відповіді, інформацію та документи від держав, до яких такі запити спрямовувалися.	Згідно зі ст. 618 КПК України, співробітництво під час розслідування та судового розгляду забезпечує Офіс Генерального прокурора, а під час виконання вироків чи інших рішень Міжнародного кримінального суду, ухвалених за результатами розгляду справи, – Міністерство юстиції України.

Повноваження Офісу Генерального прокурора, як передбачені ст. 618 КПК України, так і іншими статтями, можна поділити на такі групи:

1) пов'язані з юрисдикцією МКС та прийнятністю:

- оспорує прийнятність справи до провадження МКС або юрисдикцію МКС;

- звертається до МКС з проханням про перегляд рішення Прокурора МКС не розпочинати розслідування або кримінальне переслідування та може подавати зауваження з цього питання;

2) щодо прохань МКС:

- розглядає прохання МКС та організовує їх виконання;
- організовує прийом-передачу осіб до МКС на виконання прохання про арешт і передачу, а також про тимчасову передачу;

- направляє докази до Міжнародного кримінального суду;

- забезпечує зберігання доказів і захист інформації на прохання МКС;

- вживає заходи, пов'язані із присутністю представників МКС або уповноважених МКС осіб під час виконання прохань МКС про співробітництво;

- організовує переклад документів і прохань, що надійшли від МКС, якщо вони не складені державною мовою;

- вирішує питання щодо відмови від спеціального правила;

- проводить консультації з МКС (у випадках та за правилами ст.ст. 619, 620, 621 та ін. КПК України);

- якщо прохання МКС стосується передання відомостей, одержаних Україною на умовах конфіденційності від іноземної держави або міжнародної організації, попередньо запитує згоду такої держави або міжнародної організації на передання таких відомостей (ст. 622);

- звертається до МКС з метою одержання рекомендацій щодо тимчасового звільнення особи, може зазначити строк, протягом якого може бути надано рекомендації, надсилає рекомендації МКС слідчому судді (ч. 1, 2 ст. 632);

- вживає заходи з метою сприяння виконанню МКС функцій, зокрема проведенню засідань, на території України (ст. 624);

3) щодо забезпечення захисту прав осіб у МКС та вжиття заходів захисту:

- звертається до Міжнародного кримінального суду з проханням про вжиття заходів, необхідних для забезпечення захисту посадових осіб, службових осіб та інших офіційних представників України у зв'язку з провадженням у МКС, та взаємодіє щодо таких прохань;

- вживає заходів для забезпечення безпеки потерпілих, свідків та членів їхніх сімей відповідно до законодавства України (ст. 621);

- подає до Міжнародного кримінального суду зауваження щодо оцінки збитків або матеріальної, фізичної чи іншої шкоди, завданої потерпілим особам, а також видів чи форм відшкодування;

4) щодо забезпечення поширення інформації з дотриманням потреб національної безпеки:

- звертається до МКС з проханням про вжиття заходів, необхідних для захисту конфіденційної інформації або інформації з обмеженим доступом, та взаємодіє з МКС щодо таких прохань;

- повідомляє МКС про зняття обмеження на поширення переданих йому відомостей, які згідно із законом віднесені до інформації з обмеженим доступом, на прохання Прокурора МКС або у будь-який інший час, коли це стане можливо відповідно до закону (ст. 622);

5) з оскарження рішень Прокурора МКС або палати МКС;

6) інші повноваження. Наприклад, одержує від слідчого, прокурора або суду матеріали кримінального провадження і направляє їх до МКС (ст. 620); переймає кримінальне провадження щодо злочинів проти відправлення правосуддя, що здійснюється МКС; надсилає до МКС запити (прохання) про надання допомоги, які стосуються кримінальних проваджень щодо злочинів, що підпадають під юрисдикцію МКС, або інших тяжких і особливо тяжких злочинів; вживає заходи з метою сприяння виконанню МКС функцій, зокрема проведенню засідань, на території України (ч. 3 ст. 624); забезпечує використання відомостей, одержаних на виконання запитів (прохань) про надання допомоги відповідно, з додержанням умов, визначених МКС або державою, яка надала МКС

такі відомості (ч. 3 ст. 626); звертається до МКС про відшкодування витрат (ст. 635).

Взаємодія здійснюється, згідно ч. 1 ст. 87 РС, дипломатичними каналами чи будь-якими іншими відповідними каналами, які можуть бути визначені кожною державою-учасницею під час ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання. Частина 4 ст. 618 КПК України регламентує, що центральні органи України взаємодіють з МКС безпосередньо або дипломатичним шляхом. Законом України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від 21 серпня 2024 року № 3909-IX⁸³ сформульовано заяву до підпункту (а) пункту 1 статті 87 РС: «Україна заявляє, що прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво можуть надсилатися як дипломатичними каналами, так і безпосередньо до Офісу Генерального прокурора (з питань розслідування та судового розгляду) або до Міністерства юстиції України (з питань виконання вироків та інших рішень Міжнародного кримінального суду, ухвалених за результатами розгляду справи)». Крім того, у невідкладних випадках центральний орган України приймає прохання МКС, якщо воно направлене будь-яким способом, здатним забезпечити передачу письмового повідомлення (ч. 5 ст. 618 КПК України).

Іншою заявою, вже до п. 2 ст. 87 РС, передбачено, що прохання МКС про співробітництво та будь-які документи, що до нього додаються, мають надсилатися українською мовою або супроводжуватися перекладом українською.

На прохання МКС центральний орган України має обов'язок вживати заходи, спрямовані на сприяння виконанню МКС його функцій на території України. Сприяння виконанню МКС функцій може включати: 1) проведення засідань (центральний орган України може допомагати в організації та проведенні засідань МКС, надаючи необхідні приміщення, обладнання та іншу підтримку); 2) забезпечення доступу до свідків, потерпілих та матеріалів (центральний орган

⁸³ Закон України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від 21 серпня 2024 року № 3909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text>

України може сприяти доступу до свідків, потерпілих, інших осіб та документів необхідних МКС); 3) консультації з питань права (центральный орган України може надати правову допомогу та консультації щодо законодавства України пов'язаного із діяльністю МКС); 4) забезпечення координації між правоохоронними та судовими органами України з МКС (для забезпечення ефективного співробітництва центральный орган України відповідає за координацію між національними інституціями та МКС); 5) логістична підтримка (може включати забезпечення транспорту, охорони та інших ресурсів, необхідних для проведення засідань та інших процесуальних дій)⁸⁴.

Як слушно зазначається у доктрині, в рамках різних форм співробітництва з МКС можна виокремлювати інших суб'єктів таких процесуальних правовідносин, окрім саме МКС, прокурора МКС, Офісу Генерального прокурора та Міністерства юстиції України. Під час виконання прохання МКС зберігати в таємниці прохання про співробітництво й будь-які підтвердні документи, статусу суб'єкта таких правовідносин набувають відповідний орган досудового розслідування, слідчий, орган прокуратури або суд, якому адресоване доручення Офісу Генерального прокурора. Такого статусу набуває й слідчий суддя у разі розгляду клопотання про застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на прохання МКС про тимчасовий арешт, а також слідчий суддя, суд у разі необхідності надання дозволу на проведення процесуальних дій, які потребують такого дозволу, за необхідності проведення прокурором МКС або уповноваженими ним працівниками МКС таких дій на території України (стаття 624 КПК України). Наведеними суб'єктами перелік не обмежується, оскільки до виконання прохань МКС можуть залучатись й інші особи, як-от особи, що здійснили затримання особи, яка розшукується МКС; свідки, потерпілі, їх представники та законні представники, спеціалісти та ін.

⁸⁴ Смирнов М. І. Порядок виконання Прокурором Міжнародного кримінального суду функцій та повноважень на території України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. № 4. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.52> С. 318.

Також органи, що вживають заходів безпеки, та їх посадові особи також набувають статусу суб'єктів правовідносин, пов'язаних зі співробітництвом із МКС. Відтак, суб'єктний склад таких правовідносин є динамічним і функціонально змінним: він не обмежується лише центральними органами України щодо співробітництва з МКС, а є значно ширшим, охоплює всіх потенційних учасників та визначається залежно від форми співробітництва та його обсягу, визначених у конкретному проханні МКС, що виступає як кримінальний процесуальний факт, із яким пов'язано виникнення відповідних правовідносин⁸⁵.

Розділ IX-2 КПК України також вживає термін «компетентні органи». В міжнародному співробітництві компетентний орган – орган, що здійснює кримінальне провадження, який звертається із запитом згідно з цим розділом або який забезпечує виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги (п. 7 ст. 541 КПК України). У ч. 1 ст. 617 КПК України передбачено: компетентний орган може через центральний орган України звернутися до МКС із запитом (проханням) про надання допомоги»; у ч. 3 ст. 626 КПК України зазначено про «Центральний орган України та компетентні органи України»; тобто компетентні органи та центральні органи традиційно розмежовано.

У контексті **повноважень компетентних органів** КПК України передбачає такий перелік:

- компетентний орган може через центральний орган України звернутися до МКС із запитом (проханням) про надання допомоги (ст. 617);
- якщо у проханні МКС про надання допомоги зазначено про необхідність його негайного виконання, документи

⁸⁵ Кучер І. О. Суб'єкти кримінальних процесуальних правовідносин, пов'язаних із співробітництвом з Міжнародним кримінальним судом. *Злочинність в Україні: сучасний стан та погляд у майбутнє* : матеріали заоч. наук.-практ. круглого столу (6 трав. 2025 р.) : електрон. наук. вид.; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2025. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2025/05/%D0%97%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_2025_%D0%9D%D0%94%D0%86-%D0%92%D0%9F%D0%97.pdf С. 153-155 С. 153–155.

або докази, складені або отримані компетентними органами України за результатами виконання такого прохання, не пізніше наступного дня після виконання надсилаються до центрального органу України для їх передачі до МКС (ч. 5 ст. 621);

- якщо під час виконання прохання МКС про співробітництво компетентним органом України буде з'ясовано, що виконання прохання може призвести до розголошення відомостей, які стосуються національної безпеки України, компетентний орган України зупиняє виконання такого прохання та невідкладно інформує про це центральний орган України. Центральний орган України проводить консультації з МКС з метою визначення умов подальшого виконання прохання та запобігання розголошенню відомостей, що стосуються національної безпеки України (ч. 5 ст. 622);

- Центральний орган України та компетентні органи України забезпечують використання відомостей, одержаних на виконання запитів (прохань) про надання допомоги відповідно до цієї статті, з додержанням умов, визначених Міжнародним кримінальним судом або державою, яка надала Міжнародному кримінальному суду такі відомості (ч. 3 ст. 626).

20 ЛЬВІВСЬКОМУ
ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ
РОКІВ СПРАВ

Львівський державний університет внутрішніх справ

Особливості співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом

Науково-практичний посібник

Львів
2025

УДК 351.74+343.163](477):341.4/6.01/.09(462.612)](076)
О-75

Рекомендовано до друку та розміщення в електронних сервісах ЛьвДУВС
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 25 листопада 2025 року № 5)

Рецензенти:

Зоя Загиней-Заболотенко, доктор юридичних наук, професор
(Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України);

Наталія Лашук, кандидат юридичних наук, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Особливості співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом : науково-практичний посібник /
О-75 **О. М. Броневицька, І. В. Гловюк, І. І. Дулкай, В. В. Навроцька, Н. І. Холодницький, А. В. Шевчишен, М. Ю. Романов, Є. О. Мурзо;**
за заг. ред. **М. С. Цуцкірідзе та О. М. Броневицької.** Львів :
Львівський державний університет внутрішніх справ,
2025. 268 с.

ISBN 978-617-511-435-3

Висвітлено теоретичні та прикладні аспекти взаємодії України з Міжнародним кримінальним судом у контексті сучасних викликів міжнародної безпеки та реагування на міжнародні злочини, вчинені під час збройної агресії російської федерації проти України. Видання містить комплексний аналіз юрисдикції МКС, правових засад і принципів співробітництва, а також характеристику суб'єктів, залучених до цієї взаємодії.

Особливу увагу приділено процедурним питанням: порядку перейняття кримінальних проваджень, виконанню прохань МКС про надання міжнародно-правової допомоги, реалізації функцій Суду на території України, а також механізмам затримання, арешту та передачі осіб, яких розшукує МКС. Окремий інтерес становлять практичні аспекти діяльності польового офісу МКС в Україні, що посилює координацію між національними органами та міжнародними інституціями.

Для здобувачів вищої освіти, викладачів вищих навчальних закладів та факультетів юридичної спрямованості усіх форм навчання, працівників судових і правоохоронних органів.

The theoretical and applied aspects of Ukraine's interaction with the International Criminal Court are highlighted in the context of modern challenges to international security and response to international crimes committed during the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. The publication contains a comprehensive analysis of the jurisdiction of the ICC, the legal foundations and principles of cooperation, as well as a description of the entities involved in this interaction.

Particular attention is paid to procedural issues: the procedure for taking over criminal proceedings, the execution of ICC requests for international legal assistance, the implementation of the Court's functions on the territory of Ukraine, as well as the mechanisms for the detention, arrest and transfer of persons wanted by the ICC. Of particular interest are the practical aspects of the activities of the ICC field office in Ukraine, which enhances coordination between national authorities and international institutions.

For applicants of higher education and teachers of higher educational institutions and faculties of law of all forms of education. May be useful for the judicial and law enforcement officials.

УДК 351.74+343.163](477):341.4/6.01/.09(462.612)](076)

© Броневицька О. М., Гловюк І. В., Дулкай І. І.,
Навроцька В. В., Холодницький Н. І., Шевчишен А. В.,
Романов М. Ю., Мурзо Є. О., 2025

© Львівський державний університет внутрішніх
справ, 2025

ISBN 978-617-511-435-3

Колектив авторів

БРОНЕВИЦЬКА Оксана Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності

Львівського державного університету внутрішніх справ
(*передмова, підрозділи 3.1 у співавторстві з І. І. Дулкаєм, 3.2, 3.3 у співавторстві з Н. І. Холодницьким, додатки*);

ГЛОВЮК Ірина Василівна,

доктор юридичних наук, професор,
заслужена юристка України,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеського державного університету внутрішніх справ
(*розділ 1 у співавторстві з М. Ю. Романовим*);

ДУЛКАЙ Іван Іванович,

майор поліції, старший слідчий в особливо важливих справах 1-го відділу
(розслідування злочинів, учинених в умовах збройного конфлікту)
управління організації розслідування злочинів,
учинених в умовах збройного конфлікту
Головного слідчого управління Національної поліції України
(*підрозділ 3.1. у співавторстві з О. М. Броневицькою*);

НАВРОЦЬКА Віра Вячеславівна,

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового
інституту права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
(*розділ 2 у співавторстві з А. В. Шевчишеним та Є. О. Мурзо*);

ХОЛОДНИЦЬКИЙ Назар Іванович,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін
навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
(*підрозділи 3.2 та 3.3 у співавторстві з О. М. Броневицькою, додатки*)

ШЕВЧИШЕН Артем Вікторович,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
заступник начальника Головного слідчого управління –
начальник управління організації роботи
та методичного забезпечення Головного слідчого управління
Національної поліції України
(*розділ 2 у співавторстві з В. В. Навроцькою та Є. О. Мурзо*);

РОМАНОВ Максим Юрійович,

начальник 3-го відділу (методичної роботи та правового забезпечення)
управління організації роботи та методичного забезпечення
Головного слідчого управління Національної поліції України,
доктор філософії в галузі права
(*розділ 1 у співавторстві з І. В. Гловюк*);

МУРЗО Євгенія Олександрівна,

старший слідчий в ОВС 3-го відділу (методичної роботи
та правового забезпечення) управління організації роботи
та методичного забезпечення
Головного слідчого управління Національної поліції України,
доктор філософії в галузі права
(*розділ 2 у співавторстві з В. В. Навроцькою та А. В. Шевчишеним*).

Особливості співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом

Науково-практичний посібник

За заг. ред. М. С. Цуцкірідзе та О. М. Броневицької

Редагування Андріана Кузьмич-Походенко

Макетування Галина Шушняк

Друк Назарій Ганущак

Підписано до друку 26.12.25

Формат 60×84/16. Умовн. друк. арк. 15,58.

Тираж 50. Зам № 125-25.

Львівський державний університет внутрішніх справ

Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.